

Тема 17. Нормативна база для побудови навчання здоров'я в Україні.

Турбота про освітній рівень та здоров'я громадян України є пріоритетним напрямом державної політики. Законодавство України про освіту базується на Конституції України. В основному законі України життя і здоров'я людини визнано найвищими соціальними цінностями, за які держава несе відповідальність та зобов'язується забезпечити успішну реалізацію основних положень Конституції стосовно виховання й розвитку здорового покоління. Адже від цього залежить успішний розвиток не тільки особистості, а й суспільства, нації та держави. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Закону України «Про освіту» та інших нормативно-правових актів освіта є запорукою майбутнього України; основою економічного, інтелектуального, культурного, духовного, соціального розвитку суспільства і держави, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень та стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені.

Протягом багатьох років розвитку незалежної України на виконання різних Постанов Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України вживаються ефективні заходи, спрямовані на підвищення якості, конкурентоспроможності і доступності освіти. На державному рівні визначаються шляхи поліпшення функціонування та інноваційного розвитку освіти, інтеграції її до міжнародного освітнього простору.

Згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року «Розбудова національної системи освіти в сучасних умовах з урахуванням кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, історичних викликів ХХІ століття вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження зусиль і ресурсів на розв'язанні найгостріших проблем, які стримують розвиток, не дають можливості забезпечити нову якість освіти, адекватну нинішній історичній епосі. Ключовим завданням освіти у ХХІ столітті є розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє.

Водночас нинішній рівень освіти в Україні не дає їй змоги повною мірою виконувати функцію ключового ресурсу соціально-економічного розвитку держави і підвищення добробуту громадян. Залишається низькою престижність освіти і науки в суспільстві.

Серед зазначених проблем **актуальними** є:

- недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці;
- обмеженість доступу до якісної освіти окремих категорій населення (діти, які проживають у сільській місцевості, діти з особливими освітніми потребами, обдарована учнівська молодь, діти мігрантів);
- відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального та духовного розвитку й соціалізації дітей та молоді;

- зниження суспільної моралі, духовності, культури поведінки частини учнівської та студентської молоді;
- повільне здійснення гуманізації, екологізації та інформатизації системи освіти, впровадження в навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- відсутність системи мотивацій і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти, нівелювання ризиків у зазначеній діяльності.

Сучасні вимоги до забезпечення пріоритетного розвитку освіти

На сьогодні в Україні різними законодавчими та нормативними актами передбачено проведення кардинальних змін, спрямованих на «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями. Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства» (Закон України «Про освіту»).

Крім того, **«метою** Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року є:

- підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки;
- забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя.

Стратегічними напрямами державної політики у сфері освіти повинні стати:

- реформування системи освіти, в основу якої покладатиметься принцип пріоритетності людини;
- створення та забезпечення можливостей для реалізації різноманітних освітніх моделей, створення навчальних закладів різних типів і форм власності;
- формування безпечного освітнього середовища, екологізації освіти;
- розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі.

Модернізація і розвиток освіти повинні набути випереджального безперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються в Україні та світі. Підвищення якісного рівня освіти має бути спрямоване на забезпечення економічного зростання держави та розв'язання соціальних проблем суспільства, дальшого навчання і розвиток особистості. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства.

Зусилля органів управління освітою, науково-методичних служб за підтримки всього суспільства та держави повинні бути зосереджені на реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти, подоланні наявних проблем, виконанні **перспективних завдань**, серед яких:

1. перебудова навчально-виховного процесу на засадах розвивальної педагогіки, спрямованої на раннє виявлення та найбільш повне розкриття потенціалу (здібностей) у дітей, з урахуванням їхніх вікових та психологічних особливостей;
2. побудова ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини, формування соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу, підготовка молоді до свідомого вибору сфери життєдіяльності;
3. забезпечення системного підвищення якості освіти на інноваційній основі, сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводження навчально-виховного процесу;
4. створення безпечного освітнього середовища;
5. забезпечення функціонування ефективної системи інклюзивної освіти;
6. удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів системи освіти, підвищення їхньої управлінської культури;
7. підвищення відповідальності сім'ї за освіту й виховання дітей;
8. забезпечення створення умов для розвитку індустрії сучасних засобів навчання (навчально-методичних, електронних, технічних, інформаційно-комунікаційних тощо);
9. оновлення змісту, форм, методів і засобів навчання, виховання й розвитку дітей дошкільного віку відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти та програм розвитку дитини;
10. урізноманітнення моделей організації освіти, зокрема для дітей, які проживають у сільській місцевості, створення умов для розвитку мережі загальноосвітніх навчальних закладів, заснованих на приватній формі власності;
11. оновлення змісту, форм і методів організації навчально-виховного процесу на засадах особистісної орієнтації, компетентнісного підходу;
12. підвищення ефективності навчально-виховного процесу на основі впровадження досягнень психолого-педагогічної науки, педагогічних інновацій, інформаційно-комунікаційних технологій;
13. розширення практики інклюзивного та інтегрованого навчання в дошкільних, загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах дітей та молоді, що потребують корекції фізичного й (або) розумового розвитку;
14. використання виховного потенціалу системи позашкільної освіти як основи гармонійного розвитку особистості;
15. урізноманітнення напрямів позашкільної освіти, вдосконалення її

організаційних форм, методів і засобів навчально-виховного процесу».

Згідно з рішеннями Верховної Ради України, зокрема Рекомендаціями про «Доступність та якість загальної середньої освіти: стан і шляхи поліпшення» (від 05.06.2014 р. №1327-VII), передбачено Кабінету Міністрів України «сприяти створенню надійної інноваційної індустрії розроблення і виробництва сучасних засобів навчання, запровадження пільгового оподаткування підприємств, що випускають технічні засоби навчання». Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти «в Україні повинні забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти, а також створюватися умови для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом життя. Потребують державної підтримки дошкільна, загальна середня освіта у сільській місцевості, професійно-технічна освіта, навчання здібних та обдарованих учнів і студентів, а також дітей з особливостями психічного і фізичного розвитку».

Відповідно до основних завдань законодавства України про освіту та враховуючи соціальну складову життя, стан здоров'я дітей і молоді Міністерством освіти і науки України, яке реалізує державну політику, приймає рішення щодо організації інноваційної діяльності у сфері освіти й координує та контролює її проведення **в 2016 році започатковано концепцію нової української школи та оновлені розвантажені програми початкової школи**, які дадуть можливість молодшим школярам здобути ключові компетентності в більш комфортному режимі без перевантаження теоретичною інформацією, підвищити мотивацію до навчання.

Щорічне збільшення кількості фактичних знань та інформації, яке мало місце в освіті протягом десятиліть і призвело до знаннєвої кризи української школи, керівництвом МОН України визнано безперспективним. Сьогодні, на етапі розроблення концепції нової педагогічної освіти, до оновлення стандартів освіти, в Україні вирішено створити оновлені методи викладання та підготувати оновлених учителів і надати їм необхідне навчально-методичне забезпечення. «Менше теорії, більше музики, творчості та фізичної активності» – такою є модель навчання в початковій школі згідно з оновленими програмами.

Ці організаційні зміни в освіті із задоволенням сприймають педагоги і батьки учнів молодших класів. Інноваційного здоров'язбережувального оновлення програм чекають учні середньої та старшої школи, а також їхні вчителі і батьки.